

dens), in qua praefatae abeundi causae declarentur, cum conditione, ut suspensus illico maneat a divinis expirato praefixo termino, nisi eius legitimam prorationem obtinuerit.

VII. Non comprehenduntur his legibus de emigratione in Americas ii sacerdotes, qui ad hoc speciali aliquo gaudent apostolico privilegio.

Datum Romae ex S. Congregatione Concilii, die 27 Iulii 1890.

LXVIII.

S. Officii decretum circa interpretationem Encycl. 20 Februariar. 1888 et 1 Mart. 1889 de dispensat. matrim. in mortis articulo. — 17 Sept. 1890. (Archiep. Compostellano).

Utrum vi decretorum diei 20 Februarii 1888 et 1 Martii 1889 valeant Ordinarii per se vel parochos dispensare super impedimentis publicis iuris ecclesiastici, exceptis presbyteratu et affinitate in via recta, omnes in articulo mortis constitutos, licet matrimonium civile, quod vocant, non celebraverint, nec vivant in concubinato.

R. - *Negative.*

LXIX.

S. Congr. EE. et RR. decretum « Quemadmodum » circa manifestationem conscientiae. — 17 Dec. 1890.

Quemadmodum omnium rerum humanarum, quantumvis honestae sanctaeque in se sint; ita et legum sapienter conditarum ea conditio est, ut ab hominibus ad impropria et aliena ex abusu traduci ac pertrahi valeant; ac propterea quandoque fit, ut intentum a legislatoribus finem haud amplius assequantur; imo et aliquando, ut contrarium sortiantur effectum.

Idque dolendum vel maxime est obtigisse quoad leges plurium Congregationum, Societatum aut Institutorum sive mulierum, quae vota simplicia aut solemnia nuncupant, sive virorum professione ac regimine penitus laicorum; quandoquidem aliquoties in illorum Constitutionibus conscientiae manifestatio permessa fuerat, ut facilius alumni arduam perfectionis viam ab expertis Superioribus in dubiis addicerent; e contra a nonnullis ex his intima conscientiae scrutatio, quae unice Sacramento Poenitentiae reservata est, inducta fuit. Idem in Constitutionibus ad tramitem SS. Canonum praescriptum fuit, ut Sacramentalis Confessio in huiusmodi Communitatibus fieret respectivis Confessariis ordinariis et extraordinariis; aliunde Superiorum arbitrium eo usque devenit, ut subditis aliquem extraordinarium Confessarium denegaverint, etiam in casu quo, ut propriae conscientiae consulere, eo valde indigebant. Indita denique eis fuit discretionis ac prudentiae norma, ut suos subditos rite recteque

quoad peculiare poenitentiae ac alia pietatis opera dirigerent; sed et haec per abusionem extensa in id etiam extitit, ut eis ad Sacram Synaxim accedere, vel pro lubitu permiserint, vel omnino interdum prohibuerint. Hinc factum est, ut huiusmodi dispositiones, quae ad spirituales alumnorum profectum et ad unitatis pacem et concordiam in Communitatibus servandam fovendamque salutariter ac sapienter constitutae iam fuerant, haud raro in animarum discrimen, in conscientiarum anxietatem, ac insuper in externae pacis turbationem versae fuerint, ceu subditorum recursus et querimoniae passim ad S. Sedem interiectae evidentissime comprobant.

Quare SS^{ms} D. N. Leo divina providentia Papa XIII, pro ea qua praestat erga lectissimam hanc sui gregis portionem peculiari sollicitudine, in Audientia habita a me Cardinali Praefecto S. Congregationis Episcoporum et Regularium negotiis et consultationibus praepositae die decimaquarta Decembris 1890, omnibus sedulo diligenterque perpensis, haec quae sequuntur voluit, constituit atque decrevit:

I. Sanctitas Sua irritat, abrogat, et nullius in posterum roboris declarat quascumque dispositiones Constitutionum, piarum Societatum, Institutorum mulierum sive votorum simplicium sive solemnium, nec non virorum omnimode laicorum, etsi dictae Constitutiones approbationem ab Apostolica Sede retulerint in forma quacumque etiam quam aiunt specialissimam, in eo scilicet, quod cordis et conscientiae intimam manifestationem quovis modo ac nomine respiciunt. Ita propterea serio iniungit Moderatoribus ac Moderatricibus huiusmodi Institutorum, Congregationum ac Societatum ut ex propriis Constitutionibus, Directoriis ac Manua-

libus praefatae dispositiones omnino deleantur penitusque expungantur. Irritat pariter ac delet quoslibet ea de re usus et consuetudines etiam immemorabiles.

II. Districte insuper prohibet memoratis Superioribus ac Superiorissis, cuiuscumque gradus et praemi-
nentiae sint, ne personas sibi subditas inducere per-
tentent directe aut indirecte, praecepto, consilio, timore,
minis, aut blanditiis ad huiusmodi manifestationem con-
scientiae sibi peragendam; subditisque e converso prae-
cipit, ut Superioribus maioribus denuncient Superiores
minores, qui eos ad id inducere audeant; et si agatur
de Moderatore vel Moderatrice Generali, denunciatio
huic S. Congregationi ab iis fieri debeat.

III. Hoc autem minime impedit quominus subditi
libere ac ultro aperire suum animum Superioribus va-
leant ad effectum ab illorum prudentia in dubiis ac
anxietatibus consilium et directionem obtinendi, pro
virtutum acquisitione ac perfectionis progressu.

IV. Praeterea, firmo remanente quoad Confessarios
ordinarios et extraordinarios Communitatum quod a Sa-
crosancto Concilio Tridentino praescribitur in *Sess. 25*
Cap. 10 de Regul. et a S. M. Benedicto XIV sta-
tuitur in Constitutione quae incipit « Pastoralis curae », Sanctitas Sua Praesules Superioresque admonet ne ex-
traordinarium denegent subditis Confessarium, quoties
ut propriae conscientiae consulant ad id subditi adi-
gantur, quin iidem Superiores ullo modo petitionis ra-
tionem inquirant, aut aegre id ferre demonstrent. Ac
ne evanida tam provida dispositio fiat, Ordinarios ex-
hortatur, ut in locis propriae Dioeceseos, in quibus
Mulierum Communitates existunt, idoneos Sacerdotes
facultatibus instructos designent, ad quos pro Sacra-
mento Poenitentiae recurrere eae facile queant.

V. Quod vero attinet ad permissionem vel prohibitionem ad Sacram Synaxim accedendi, Eadem Sanctitas Sua decernit, huiusmodi permissiones vel prohibitiones dumtaxat ad Confessarium ordinarium vel extraordinarium spectare, quin Superiores ullam habeant auctoritatem hac in re sese ingerendi, excepto casu quo aliquis ex eorum subditis post ultimam Sacramentalem Confessionem Communitati scandalo fuerit, aut gravem externam culpam patriverit, donec ad Poenitentiae sacramentum denuo accesserit.

VI. Monentur hinc omnes, ut ad Sacram Synaxim curent diligenter se praeparare et accedere diebus in propriis regulis statutis; et quoties ob fervorem et spirituales alicuius profectum Confessarius expedire iudicaverit ut frequentius accedat, id ei ab ipso Confessario permitti poterit. Verum qui licentiam a Confessario obtinuerit frequentioris ac etiam quotidianae Communionis, de hoc certior reddere Superiorem teneatur; quod si hic iustas gravesque causas se habere reputet contra frequentiores huiusmodi Communiones, eas Confessario manifestare teneatur, cuius iudicio acquiescendum omnino erit.

VII. Eadem Sanctitas Sua insuper mandat omnibus et singulis Superioribus Generalibus, Provincialibus et Localibus Institutorum de quibus supra sive virorum sive mulierum ut studiose accurateque huius Decreti dispositiones observent sub poenis contra Superiores Apostolicae Sedis mandata violantes ipso facto incurrendis.

VIII. Denique mandat, ut praesentis Decreti exemplaria in vernaculum sermonem versa inserantur Constitutionibus praedictorum piorum Institutorum, et saltem semel in anno, stato tempore, in unaquaque Domo,

sive in publica mensa, sive in Capitulo ad hoc specialiter convocato, alta et intelligibili voce legantur.

Et ita Sanctitas Sua constituit atque decrevit, contrariis quibuscumque etiam speciali et individua mentione dignis minime obstantibus.

Datum Romae ex Secretaria memoratae S. Congregationis Episcoporum et Regularium die 17 Decembris 1890. — I. Card. Verga, Praefectus. — Fr. Aloisius Ep. Callinicens., Secretarius.

LXX.

S. Officii decretum circa interpret. Encycl. 20 Febr. 1888 de dispensat. matrim. in mortis articulo. — 18 Martii 1891. (Archiep. Leopoliensis, rit. graec.).

Relate ad facultates Episcopis a Sanctitate Sua concessas (quae etiam parochis subdelegari possunt) dispensandi in articulo mortis in impedimentis matrimonium dirimentibus, rogo quoad impedimenta mixtae religionis et disparitatis cultus benignissimam declarationem, an in istis etiam in articulo mortis non aliter dispensari possit nisi: 1. ambo contrahentes promittant educationem omnis proles in religione catholica; et quidem 2. non solum proles forte adhuc suscipiendae, sed etiam antea (in concubinato vel civili matrimonio) iam susceptae, in quantum scilicet hoc a parentibus adhuc dependet; atque nisi etiam 3. pars catholica (licet privatim tantum) promittat quod, in quantum poterit, conversionem partis non catholicae procurare sataget.

R. — Cautiones etiam in articulo mortis esse exigendas; disparitatem cultus, utpote impedimentum di-

rimens, in encyclica S. Officii 20 Februarii 1888 comprehendi: mixtam vero religionem, uti impedimentum impediens, non comprehendi.

(Coll. P. F. n. 2188).

LXXI.

Decret. S. C. Episc. et Regul. circa applicationem decreti « Quemadmodum » 17 Dec. 1890 Filiabus Charitatis et Instit. virorum. — 15 April. 1891.

Rescriptum. — Sacra Congregatio Eñorum ac Rñorum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, sequentibus dubiis propositis:

I. Se il decreto incipiente *Quemadmodum* del 17 Dicembre 1890 comprende anche le Figlie della Carità instituite da S. Vincenzo de' Paoli? ¹

II. Se il decreto medesimo, oltre gl' istituti femminili, comprende solamente gl' istituti maschili di natura laicali, come i Fratelli delle Scuole Cristiane, ecc.; ovvero anche le Congregazioni ecclesiastiche, come i Salesiani, fondati da D. Bosco, i Rosminiani, i Lazzaristi e simili, nelle quali, oltre i Sacerdoti, sono molti fratelli laici? ²

¹ « An Decretum incipiens *Quemadmodum*, diei 17 Decembris 1890, etiam Filias charitatis a S. Vincentio a Paulo institutas comprehendat? »

² « An Decretum praecitatum, praeter instituta feminarum, sola virorum Instituta conditionis laicalis, uti Fratres Scholarum Christianarum, etc. comprehendat; an etiam Congregationes ecclesiasticas, veluti Salesianorum a D. Bosco fundatorum, Rosminianorum, Lazzaristarum, et similibus, in quibus, praeter Sacerdotes, multi reperiuntur fratres laici? »

Censuit respondendum prout rescripsit:

Ad primum: *Affirmative iuxta modum*. Modus est: « Attenta peculiari Puellarum Charitatis institutione, attentisque Pontificiis declarationibus ac privilegiis indultis, praesertim a S. M. Pio VII et Leone XII, confirmatis a SSmo D. N. Leone XIII die 25 Iunii 1882, publicationem et vigilantiam super executione praefati Decreti quoad dictas Puellas spectare ad Superiorem generalem pro tempore Congregationis Presbyterorum Missionis, sive per se, sive per eiusdem Congregationis Visitatores, salva tamen Delegatione Apostolica Ordinariorum locorum in casu negligentiae Superiorum Congregationis Missionis ».

Ad secundum: *Affirmative ad primam partem; Negative ad secundam*.

Et facta de praemissis relatione SSmo D. N. Leoni PP. XIII in audientia habita a me Cardinali Praefecto die 12 Aprilis 1891, Sanctitas Sua resolutiones S. Congregationis approbavit et confirmavit. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae ex Secretaria eiusdem S. Congregationis Episcoporum et Regularium, die 15 Aprilis 1891. — I. Card. Verga, Praefectus. — Fr. Aloysius, Episc. Callinicens., Secret.

LXXII.

S. Officii decretum circa interpret. *Encycl.* 20 Febr. 1888 de dispensal. matrim. in mortis articulo. — 1 Iulii 1891.

Episcopus Vicensis ad pedes Sanctitatis Vestrae provolutus sequens reverenter exponit dubium. Ex literis istius Sac. Rom. et Universalis Inquisitionis diei 20 Februarii 1888, Sanctitas Tua benigne annuit pro gratia, qua locorum Ordinarii dispensare valeant « aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos super impedimentis quantumvis publicis matrimonium iure ecclesiastico dirimentibus, excepto sacro Presbyteratus Ordine et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente ». Jamvero super intelligentia verborum « aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos », non leve exortum est inter quosdam dissidium. Sunt enim qui asserunt locum dispensationi tantum esse quum impedimentum afficiat directe aegrotum, non vero quum aegrotus sit solutus, et impedimentum tantum directe afficiat bene valentem. Dum alii e contra facultatem dispensandi Ordinariis concedi putant, quamvis aegrotans non habeat in se impedimentum, sed hoc directe tantum existat in bene valente. Unde quum civiliter sint coniuncti, aut alias in concubinato vivant, ex. gr., puella soluta et Diaconus, illaque aegrotante, hic valens sit, possetne Ordinarius cum his dispensare? Vel si monialis aegrotans in concubinato viveret cum Diacono bene valente, essetne locus dispensationi,

quum Diaconus non sit in gravissimo mortis periculo constitutus?

R. Ordinarios locorum, vi Decreti diei 20 Februarii 1888, in utroque casu allato dispensare posse, et in utroque pariter S. Congregationem S. Officii de impertita dispensatione certiore reddere, ac ea interim curare debere, quae in eodem decreto praescribuntur. — Sanctissimus adprobavit.

LXXIII.

Leonis XIII Const. « Consensus mutuus », de matrimonii praesumptis. — 15 Febr. 1892.

LEO PP. XIII. — Ad perpetuam rei memoriam. — Consensus mutuus, unde matrimonia iusta nascuntur, non verbis dumtaxat sed aliis quoque signis exterioribus patefieri ac declarari potest. Quamobrem Alexander III¹, Innocentius III², et Gregorius IX³, decessores Nostri, merito decreverunt ut carnalis copula, si sponsalia de futuro certa ac valida praecessissent, cum in iudicio tum extra iudicium pro vero coniugio haberetur, nisi impedimentum canonicum obstitisset. Et in hac iuris praesumptione tantum roboris inesse voluerunt, ut firmum ipsa statueret sanciretque ius nec probationem contrariam ullam admitteret. Deinde vero matrimonia clandestina, id est non praesente Parocho et duobus tribusve testibus inita, quum Concilium Tri-

¹ Cap. *Veniens*, de Sponsal.

² Cap. *Tua nos*, eodem tit.

³ Cap. *Is qui fidem*, eodem tit.

dentinum [†] irrita infectaque esse iussisset, ius illud priscum, ut erat necesse, valere desiit ubicumque promulgata vel moribus usuque recepta Tridentina lex. Quibus autem illa locis non viget, in iis semper Apostolicae Sedis iudicium fuit, canones, quos indicavimus, ratos atque firmos permansisse. Sed aetatum decursu, ex conscientia et cognitione christianorum sensim effluxere. Plures enim Episcopi ex iis regionibus, in quibus matrimonia clandestina contra fas quidem inita, sed tamen valida iudicantur, haud ita pridem rogati quid populus ea de re sentire videretur, plane retulerunt, canonicam de coniugiis praesumptis disciplinam passim exolevisse desuetudine atque oblivione deletam: propterea vix aut ne vix quidem contingere ut copula inter sponso affectu maritali nec fornicario habeatur: eamque non matrimonii legitimi usum, sed fornicationis peccatum communi hominum opinione existimari: imo vix persuaderi populo posse, sponsalia de futuro per coniunctionem carnalem in matrimonium transire.

His igitur rebus et causis, de consilio Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium in rebus fidei Inquisitorum generalium, supra memoratos canones et alias quascumque iuris canonici ea de re dispositiones, etiam speciali mentione dignas, per hoc Decretum Nostrum abrogamus et abolemus, et pro abolitis et abrogatis, ac si nunquam prodiiissent, haberi volumus.

Simul per has litteras Nostras decernimus ac mandamus, ut deinceps illis in locis in quibus coniugia clandestina pro validis habentur, a quibusvis iudici-

[†] Sess. XXIV. Cap. I. de Reform. matrim.

bus ecclesiasticis, in quorum foro causas eiusmodi matrimoniales agitari et iudicari contigerit, copula carnalis sponsalibus superveniens non amplius ex iuris praesumptione coniugalis contractus censeatur, nec pro legitimo matrimonio agnoscatur seu declaretur. Huius tamen auctoritate Decreti induci nolumus necessitatem formae Tridentinae servandae ad matrimonii validitatem, ubi illa forma modo non viget.

Datum Romae apud S. Petrum die 15 februarii MDCCCLXXXII, Pontificatus Nostri anno decimo quarto. — LEO PP. XIII.

(Coll. P. F. n. 2179).

LXXIV.

SS. D. N. Leonis XIII. Litterae Apost. « *Neminem fugit* » de Consociatione Sacrae Familiae, cum annexis documentis. — 14 Iunii 1892.

Neminem fugit rei privatae et publicae faustitatem a domestica potissimum institutione pendere. Quo enim altiores domi egerit radices virtus, quo solertius parentum voce et exemplo fuerint puerorum animi ad religionis praecepta informati, eo uberiores in rem communem fructus redundabunt. Quapropter summopere interest ut domestica societas non solum sancte sit constituta, sed sanctis etiam regatur legibus; in eaque religionis spiritus et christianae vitae ratio diligenter constanterque foveatur. Hinc profecto est quod misericors Deus cum humanae reparationis opus, quod diu saecula expectabant, perficere decrevisset, ita eiusdem operis rationem ordinemque disposuit, ut prima ipsa eiusdem initia augustam mundo exhiberent spe-